

Merhaba
"Anadolu'nun Gözü"

gazetesinin
okurlarına
armağandır.
Çarşamba
günleri
yayımlanır.

KADEMİK

Sayfalar

Cilt: 12 Sayı: 28
14 KASIM 2012 ÇARŞAMBA

Hazırlayanlar: M. Ali UZ - Ali IŞIK
maliuz@merhabagazetesi.com.tr • aliisik42@gmail.com

Konya'nın
Çınarları -3-

Hamza UÇAR

Yakinen tanıdığım, aile dostumuz ve zaman zaman bir araya geldiğimiz Hamza Uçar Bey, bugün seksen altı yaşını aşmış olmasına rağmen, son derece sağlıklı ve güçlü bir hafızaya sahip. Maalesef her geçen gün çevremizde böyle insan sayısı azalıyor, Konya'nın hafızalarını kaybediyoruz.

Hamza Bey'le ikisi evinde, birisi de bir yakınımızın evinde olmak üzere üç akşam bir araya geldik. Onunla yetmiş beş- seksen yıllık olayları, o günün insanlarını, tarihî mahalleleri, eski Konya yaşantısını, hatıraları ve yok olan tarihî dokuyu konuştuk. Konuştukça yeni şeyler çıktı ortaya.

Bu röportaj, günümüzde unutulmuş bir âlim ve velimizin hayatının yazılmasına da vesile oldu. Bazen böyle hiç beklenmeyen sonuçlar çıkıyor ortaya.

Bugün, "Konya Çınarları" başlığı altında yapmış olduğumuz röportajların üçüncüsünü okuyucularımıza sunuyorum.

Fırsat buldukça röportajlarımız devam edecek, Konya'nın hafızaları ile bir araya gelmeye devam edeceğiz.

UZ: Kısaca hayatınızdan, ailenizden, doğup büyüdüğünüz çevreden bahseder misiniz?

H.U.: 1340/1924 yılında Konya'nın Yunusoğlu Mahallesi'nin Çarhacı Ali Paşa sokağında dünya geldim. Çarhacı Ali Paşa Osmanlı Dönemi valilerinden, onun aslen Konyalı olduğu söylenir. Neden bu sokağa onun adını verdiler? Çarhacı Ali Paşa o mahalleden mi idi bilmiyorum. Babam Ahmet Efendi, annem Emine Hanım'dır.

Babam Konya Daru'l-Muallimin'inden muzun olduktan sonra on iki yıl öğretmenlik yapmış. Sonra rahatsızlığı sebebiyle öğretmenliği bırakmak mecburiyetinde kaldı. Ailemiz Konya'da Hamzazadeler ve Meleğin İskenderler adıyla anılırdı. Konya'da başka bir İskenderler daha vardı. Onlarla bir ilğimiz yok.

İlk mektebe Dumlupınar İlkokulu'nda başladım. Orada dört yıl okudum. Okulun beşinci sınıfı olmadığı için, beşinci sınıfı da Topraklık İlkokulu'nda okuyarak buradan diploma aldım. Topraklık İlkokulu'nun adı eskiden "Boyalı Mektep" imiş. Sonradan Akçeşme Mektebi adını almış. Mektep, topraklığın başlangıcında bugünkü petrolün yerine doğru, çeşmenin hemen arkasında idi.

Sonra çeşme, karşı tarafa kaldırıldı. Akçeşme Mahallesi adını bu çeşmeden alır. İlkokulda öğretmenim Bardaslı Ali Ulvi Efendi idi. İyi bir insandı.

1934-1935 yıllarında Âşık Mehmet Yakıcı bizim mektepte hademe idi. Bir gün Fethi Okyar aleyhinde bir şiir yazdığı için işine son vermişler. O yıllar Konya'da kuraklığın hâlâ devam ettiği yıllardı. Mağdur olmuş olmalı ki, Yakıcı'ya acıyıp, "Atatürk'ü öven bir şiir yaz gel de seni işine geri alalım" demişler. O da istenen şiiri yazmış gelmiş. Ondan sonra işine geri almışlar.

İlkokulu bitirdikten sonra, üç yıl Konya Sanat Okulu'nun tesviye bölümüne devam ettim. 1940 yılında tahsilimi yarım bırakmak mecburiyetinde kaldım. Bundan sonra iki yıl Dere'deki Elektrik Santrali'nde çalıştım. O günün ekonomik şartları, fakirlik bunu gerektiriyordu.

Bağ evimiz de Arapöldüren Semt'i'nde idi. Yazları da ailece buradaki bağ evimize çıkardık. Sonra bahçenin ortasından Ahmet Özcan Caddesi geçirildi. Evvelden burada çok geniş bahçeler vardı.

Uz: Konya'da bazı garip semt ve mahalle isimleri var. Bu semt

de öyle. Bu semt neden bu isimle anılıyordu.

H.U.: Halkın anlattığına göre bir zamanlar burada bir Arap öldürülmüş. Onun için bölgenin bu isimle anıldığını söylerler. Gerçekten böyle mi bilmiyorum. Vaktiy-le Selçuk İlkokulu'nun karşısında bir kabir vardı. Halk burayı ziyaret eder, kabrin çelenine çaput bağlar, dua ederlerdi. Sonradan burada kabir falan kalmadı.

UZ: Sizin doğumunuzdan iki yıl sonra, 1932 yıllarına kadar devam eden meşhur Konya kuraklığı başladı. Bu olayı hatırlar mısınız?

H.U.: İlk yılları çocukluk yıllarımızda denk geldiği için o yılları hatırlamam. Ama bu kuraklık otuzlu yıllarda da devam etti. O yıllar, Konya'da fakirliğin tuzu biberi oldu. Bundan çiftçiler ve fakirler daha çok etkilendi. Bizim bahçemizin oluşu, kuraklığın etkilerini daha az hissetmemize sebep oldu.

UZ: Uçar soyadınızın aile ile bir ilgi ve anlamı var mı, yoksa pek çok soyadı gibi bu soyadı da rast gel mi alındı?

H.U.: Dedemin amcası Konya'nın tanınmış âlim ve mü-

derrislerinden Hamzazadede Hacı Osman Efendi'dir. (1) Bu zat, aynı zamanda da veli bir insan olarak bilinir. Halk arasında onun tayy-i mekân ettiğine inanılır ve bu yüzden kendisi Konya'da "Uçar Hoca" diye anılmış. Babam da "Uçar" soyadını buradan almış.

Hacı Osman Efendi'nin kabri, Üçler'de Mecidiyelerin (Tahir Paşalar) kabrinin hemen güneyindedir.

Hacı Osman Efendi'nin babası Hamza Efendi de Konya'nın büyük âlimlerinden bir zatmış. Onun için bu güne kadar bu isim hep yaşatılmaya çalışıldı. Ailede dört nesilde, dört Hamza ismi var.

UZ: Biraz önce tahsili yarım bıraktıktan sonra iki yıl Dere Santrali'nde çalıştım demiştiniz. Biraz da bu çalışmanızdan ve o zamanki Dere Santrali'nden bahseder misiniz?

H.U.: O zamanlar on altı-on yedi yaşlarındaydım. Çalışmak mecburiyetinde kaldım. İş bulmak kolay değildi. O dönemde Dere Santrali'nin müdürü, Konya'nın tanınmış ailelerinden Karahafızların Halis Ulusan idi. Santralin iki su türübünü vardı. O tarihlerde elektrik şirketinin dört bin kadar

Alaaddin Tepesi'nin eteğinde Osmanlı'nın ilk elektrik fabrikası. (Bacalı Bina)

elektrik abonesi bulunuyordu. Şirket, elli kişi daha abone etmek istedi. Bu durum ilan edilince, Konya'da abone olmak için bin kişi müracaat etti. Kura ile elli kişi daha abone kaydettiler.

O zamanlar Elektrik Şirketi'nin sermayesi 650 bin lira idi. Şirketin en çok sermayesinin de Hasan Çopur Bey'in dedesi Keleş Hoca'ya ait olduğunu söylerlerdi. Keleş Hoca oldukça varlıklı bir insandı.

Anlatılanlara göre, Elektrik Şirketi Konya'nın ileri gelenleri tarafından, 1917 yılında kurulmuş. Şirket ilk elektrik üreten fabrikayı Alâeddin Tepesi'nin eteğinde evlerin arsında açmış, yol açılınca fabrika tepenin eteğinde kalmış.

Fabrika, ilk dönemlerinde odunla çalışmış. Bir ara odun bulunamadı için fabrika çalıştılamamış. Sonra kömür tozu ile çalıştırılmış. Daha sonra akaryakıtlı çalışan bir motor koymuşlar. O zaman da çevre, motorun sesinden rahatsız olmuş. Fabrika akşam ezanı ile birlikte çalışmaya başlar, saat 24.00'de bir-iki işaret verdikten sonra, çalışması son bulur. Bu fabrikanın ürettiği elektrikle sadece sokaklar aydınlatılmış. Konya'da ilk elektrik verilen ev Yusuf Şar'ın konağı imiş.

Fabrika Konya'nın ihtiyacını karşılayamadığı için yeni çalışmalara ihtiyaç hâsıl olur. Dere Elektrik Santrali, 1926 yılında yapılmaya başlanmış, 1929 yılında da faaliyete geçmiştir.

1946 yılında Elektrik Şirketi, belediyeye devredildi, şirketin hesapları da tasfiye edildi. Bundan sonra Elektrik Santrali'nin müdürlüğüne İzzet Büyükyazıcı getirildi. Ondan önce bu zat, Toprak Mahsulleri Ofis'inde çalışırdı.

**Karahafız
Mustafa
Ulusan**

Santralde çalışırken, düzenli vasıta olmadığı için şehre haftada bir gün ancak inebiliyorduk. Bizi, Konya'ya bir gün, arkadaşlarla birlikte tuttuğumuz bir fayton getirip götürürdü.

Ben Elektrik Şirketinde çalışırken bir yıl kadar da Selimiye Caddesi üzerinde, şirkete ait Buz Fabrikası'nda çalışmıştım. Bu fabrika da Elektrik Şirketi'ne aitti. Yaşım küçüktü ama işleri idare edebiliyordum. Burada günde üç vardiyada bir ton kadar buz üretilirdi. O yıllarda bir de dağlardan kar getirip satanlar olurdu.

Buz Fabrikası'nın arka tarafında da Topal Nuri Bey'in Gazoz imalathanesi vardı. O zamanlar Konya'da başka buz ve gazoz imalathanesi yoktu. İkisi de uzun yıllar faaliyetini sürdürdü.

Daha sonra, 1942 yılında da Uşak'ta Devlet Demir Yolları'nda çalışmaya başladım. Bir yıl sonra da Konya'ya döndüm ve işime emekli oluncaya kadar, Konya

Devlet Demir Yolları'nda devam ettim.

Devlet Demir Yolları'nda çalışırken askerlik çağım geldi. Askere alındım. Üç buçuk ay Afyon'da talim döneminden sonra, görev yerime geri döndüm. Askerliğimi eski işimde çalışırken tamamladım. Dört yıl sonra da terhis oldum. Bu iş yerimdeki çalışmamı askerliğime saydılar. O zamanlar İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllardı. Devlet Demir Yolları'nda çalışanlar askerliklerini hep bu şekilde benim gibi yaptılar. Çalışmaları askerliklerine sayıldı.

**Noter Fuat Özkurt bir arkadaşıyla.
(Saime Yardımcı Arşivi)**

1946 yılında da Altınekin'den Muzaffer Ceran'ın kızı Münevver Hanım'la evlendim. Bu evliliğimizden iki kızım ve bir oğlum oldu. 1969 yılında da çalıştığım yerden emekliye ayrıldım.

Emekli olduktan sonra, bir süre de ticaretle uğraştım. Zafer'de, Şirinhanım Çeşmesi'nin karşısında bir dükkânda kuru kahve, kuru yemişçilik ve bir süre de helvacılık yaptım. 1973 yılında da ticareti tamamen bırakıp evime çekildim.

1971-1973 yıllarında İdman Yurdu yönetim kurulunda görev yaptım. 1951-1961 yılları arasında da on yıl Demiryolu Sendikası başkanlığında bulundum.

**UZ: Biraz da çevrenizden do-
ğup büyüdüğünüz mahalle
komşularınızdan bahseder misi-
niz? O dönemde komşularınız
kimlerdi?**

H.U.: Konya'nın tanınmış insanından pek çoğu bizim mahallede ve çevremizdeki mahallelerde otururdu. O zamanlar mahalleler de iç içe, küçük mahallelerdi.

Konya Baro başkanlarından ve Konya'nın tanınmış avukatlarından Fuat Anadolu komşumuzdu. Bahçeli bir Konya evinde otururdu. O zamanlar mahallede bir onların evinde telefon vardı, başka kimsede telefon yoktu. Şimdi herkesin evinde telefon var. Bir de cep telefonları çıktı.

Samet Kuzucular da Konya'nın tanınmış ailelerindendi. Samet Kuzucu'nun amcası, Ağazade Osman Efendi'nin kayınpederi Hamit Efendi de yakın komşularımızdandı.

Mahallenin, hatta çevrenin en güzel evi, bugün Sanayi Odası başkanı Tahir Helvacıgil'in dedesi Tahir Efendi'nin evi idi. Sonra bu

evi Ahmet Haşhaş'a sattılar. Diğer evler de klasik Konya evleri idi.

Yine Konya'nın tanınmış müderrislerinden İsa Bolay Hoca'nın eniştesi Bardaslı Hoca'nın evi de bizim mahallede idi. Bardaslı Hoca da müderristi ve çevrede büyük saygınlığı vardı.

Bugün Cıvıloğlu Camii'nin karşısındaki "Akça Konak" diye anılan konak da, Samatların konağı idi.

Konya'nın tanınmış ailelerinden Doruğun Şükrü'nün ve Çayçakılıların evleri de bugün Üçler Kabristanı'nın güneyinde restore edilen sokaktaki evlerin başında ve çeşmenin hemen arkasında idi. Onların evlerinin arka tarafı yani doğusu da tamamen kabristandı. Eskiden, Üçler Kabristanı ile güneyindeki bu kabristanın arasında dar bir yol varmış. İnsanlar buradan geçmeye korkarmış.

Konya'nın meşhur noterlerinden Fuat Bey'in evi de Cıvıloğlu Camii'nin karşısındaki dibi çıkmaz sokak içerisinde idi. Fuat Bey çok yakışıklı bir insandı. Konya'da büyük saygınlığı vardı. Konya'nın tek noteri idi. Noterlik dairesi de Şerafeddin Camii'nin karşısında, eski İrfaniye Çarşısı'nda idi. Şimdi bu iş hanının yerinde Vakıf İş Hanı var.

O zamanlar mahallemizde geniş bir de develik vardı. Develer buraya çökertilirdi. Daha önce burası da kabristanmış.

Meşhur Saçlı Hoca, annemin amcasında okumuş. Bu sebeple bize çok sık gelir, giderdi. Kendisini çok iyi tanırım.

UZ: Konya'da birkaç saçlı hocadan bahsedilir. Bahsettiğiniz "Saçlı Hoca" Hafız Murtaza Efendi mi?

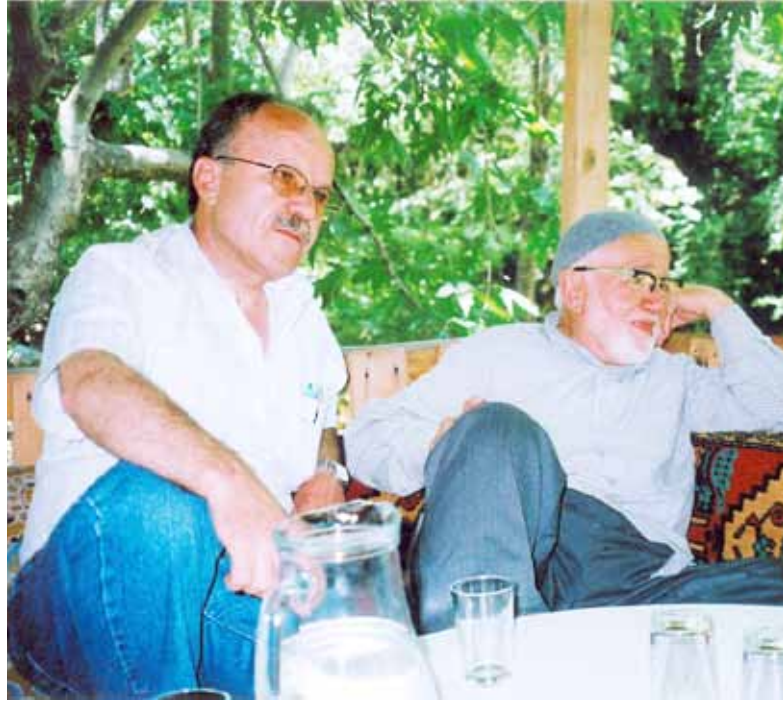
H.U.: Evet, Hafız Murtaza Efendi'dir. Uzun saçından dolayı halk arasında o, "Saçlı Hoca" diye anılırdı. Cezbe sahibi bir insandı. Türkiye'deki son dönemlerinde, Kapı Camii'nde kürsüye çıkar, konuşmak ister, görevliler hocayı zülfüyare dokunacak sözler sarf eder diye, zorla indirirlerdi. Sonra Hoca Hicaz'a gitti. Orada vefat etti. Türkiye'ye dönmesi nasip olmadı.

UZ: O günler bu günler göre çok farklı günlerdi. O günlerle ilgili başka neler hatırlıyorsunuz?

H.U.: O günlerde halk oldukça fakirdi. Tahminime göre o yıllarda mahallemiz, 60-65 hane kardı. Yine o zamanlarda aile reislerinden altı lira yol parası adı altında bir vergi toplarlardı. Bu vergiyi mahalleden kırk kişi veremezdi. Bunun için de on beş gün bu insanlar şehrin yol inşaatlarında çalıştırılırlardı. Diğer mahallelerin durumu da bizim mahalleden farklı değildi.

O zamanlar bir çebicin fiyatı 40-45 kuruştı. Devlet bundan 80 kuruş vergi alırdı. Halk bu vergiyi ödeyemediği için devletten hayvanlarını saklamaya çalışırdı. Bulduklarından bu vergiyi zorla alırlardı.

O yıllarda vergi memurları geleceğinde ailenin biri eşeklerini tavan arasına çıkartıp ayaklarını bağlayıp üstüne de bir yorganla örtmüşler. Vergi memurlarından birisi başını uzatıp tavan arasına bakınca, "yukarıda yatan kim" diye sormuş. Adamcağız da korkusundan "Babamız yatalak hasta da oraya yatırdık" demiş. Memlekette çok partili döneme geçilince muhalif siyasi partililer bu durumu tenkit için, "Eşeğe baba de-

Dr. Turgay Özdemir'le birlikte Akseki'de çekilen bir resmi.

dirttiniz” diye tenkit ederlerdi. Bunlar o zamanlar çok konuşuldu.

Sonradan ülkede büyük sıkıntıya sebep olan bu yol vergisi de, hayvan vergisi de kaldırıldı. O günler bu yönüyle çok kötü günlerdi. Halk fakir olunca, devlet de fakirdi. Belki onun için bu vergiler alınıyordu.

O zamanlar doğru dürüst iş yoktu. Amelenin günlüğü yirmi beş kuruştı. Halkta çay ve şeker bulunmazdı. Bunlar zenginlerle devletten maaş olan memur ve müstahdemlerde bulunurdu. Devlet ucuz fiyatla memurlarına şeker verirdi. O günlere göre şimdi halkın gelir seviyesi çok yükseldi.

Mahallede 1968 yılına kadar oturduk. Evimiz iki katlı idi. Babam yukarı çıkmakta zorlandığı için dört yıl kadar da tek katlı olan bağımızda kışladık. O tarihlerde oralarda kış-yaz oturulmaya baş-

lanmıştı. Daha sonra şimdi oturduğumuz yere taşındık.

Çok iyi hatırlarım. Eski mahallemize elektrik 1949 yılında ancak gelmişti. O güne kadar halk aydınlanmak için gaz lambası ve idare kullanırdı. Savaş yıllarında gaz bile zor bulunurdu. Bu sebeple gazı idare ile kullanırdık. Gazı karne ile mahalle muhtarları dağıtırdı. O yıllarda bir ara ekmek, kaput bezi bile karne ile dağıtılmıştı. Bu karneleri ve kaput bezlerini alanların nüfus kâğıtlarına verilen şeylerle ilgili mühür ve kaşeler vurulurdu. Nüfus kâğıtlarımız bu damgalarla dolu idi.

Mahallelerde doğru dürüst yol yoktu. Halk kullanacağı suyu da mahalle çeşmelerinden ve bahçelerinde kazdıkları kuyulardan temin ederdi. Ama mahallede zengin fakir hep bir arada otururdu.

Fakirliğe rağmen, mahallede fakir fukara korunur, ihtiyaçları giderilmeye çalışılırdı. İnsanlar arasında sevgi ve saygı hâkimdi. Mahallede herkes biri birini tanırdı. Mahallede pek yabancıya rastlanmazdı. Şimdi aynı apartmanda yaşayan insanlar bile biri birini tanımıyor. Selamı bile zor alıp veriyorlar

UZ: Seksen yıllık olayları çok iyi hatırlıyorsunuz. Biraz da çocukluk yıllarınızdan bahsedermisiniz? Çocukluk yıllarınız nasıl geçti?

H.U.: Bugünkü binaları restore edilen Mengüç Caddesi'nin doğusunda ve caddenin kuzey tarafında Piripaşa (Tekke) Mahallesi'ne açılan sokağın baş taraflarında küçük bir mescit vardı. Hacı Veyiszade İbrahim Efendi uzun yıllar bu mescitte imamlık yaptı. Daha sonra da burada Derbentli Musta-

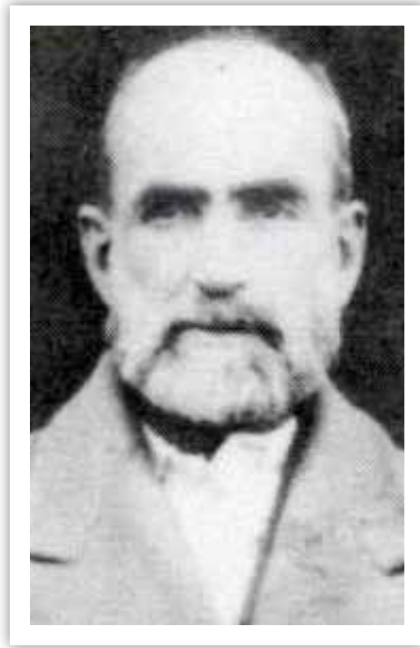
fa Efendi imam olarak bulundu. Bizim mahallenin çocuklarının çoğu burada okurdu. Ben de İbrahim Efendi'de üç yıl okudum. İbrahim Efendi yasak olduğu için çocukları gizli gizli sabah namazından sonra okuturdu. İbrahim Efendi de ağabeyi gibi çok muhterem, faziletli ve fedakâr bir insandı. Günümüzde böyle insan kalmadı gibi. Allah gani gani rahmet eylesin...

Bahsettiğim mescidin sokağının köşesinde de Sultan Selim Camii'nin müezzini meşhur İsmail Efendi'nin evi vardı. O zatı da çok iyi tanırım.

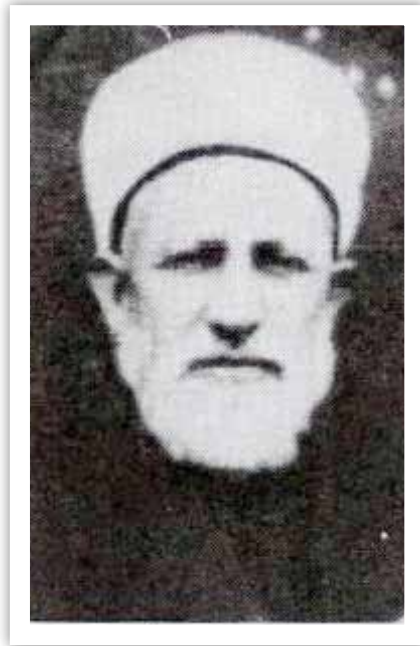
O zamanlar Piripaşa Camii'nde ve diğer pek çok Konya camiinde olduğu gibi bu mescitte de sık sık mevlit okunurdu. İbrahim Efendi, yatsı namazından sonra mevlit okumaya başlar, bir süre sonra da ağabeyi Hacı Veyiszade Mustafa Efendi, arkasında cemaati ile birlikte gelirdi. Mustafa Efendi camiye girince, İbrahim Efendi ile cemaat hep birlikte ayağa kalkar, gelenleri böyle karşılardı. Genellikle mevlit sonunda duayı da Hacı Veyiszade Mustafa Efendi yapardı. Mevlide her iki kardeş de çok önem verirlerdi. O zamanki bu durumları çok iyi hatırlarım. Nedense şimdi eskisi kadar mevlide önem verilmiyor.

Uz: İbrahim Efendi yurt dışına çıktıktan sonra Konya'da unutulur gibi oldu. Onunla ilgili bir hatırayı ilk defa sizden dinledim. Çok teşekkür ederim. Babaları Hacı Veyis Efendi'yi de hatırlar mısınız?

H.U.: Hacı Veyis Efendi'yi çok iyi hatırlamam, hayal meyal hatırlarım. Ne zaman vefat etmişti bilmiyorum.

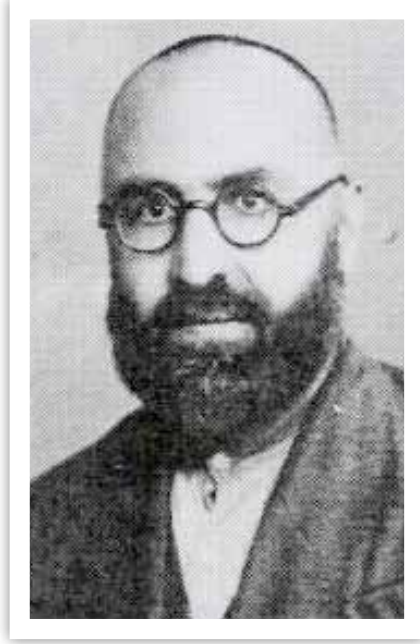

**Müftü Adullah (Ulubay) Efendi
(1875-1959)**

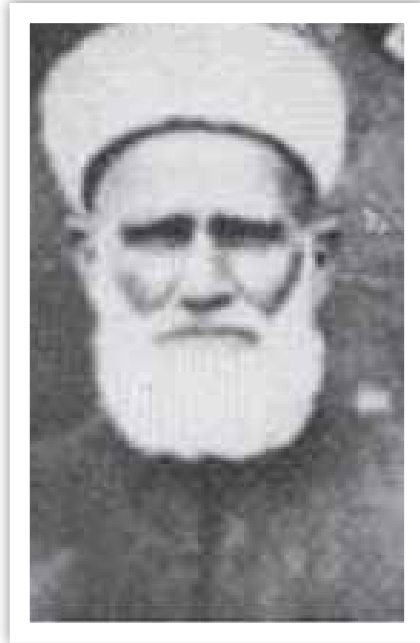

**Hacı İsa Ruhi Bolay Eferoi
(1880-1954)**

UZ: Hacı Veyis Efendi, 1935 yılının aralık ayında vefat etti. Siz o zamanlar, 8-9 yaşlarındasınız. Evleriniz de biri birine bir hayli

Mehmet Efendi (Bülbül Hoca)
(1889-1954)

Bardaslı Hasan Efendi Hoca
(1869-1946)

uzak ve farklı yönlerde. Hacı Veyis Efendi'nin de gelip-geçtiği bir yer değil. Bunun için tanımıyor olabilirsiniz.

UZ: O dönemlerde Konya'da çok meşhur hocalar vardı, başka hangi hocaları tanıdınız?

H.U.: Büyük Aksekili Mehmet Emin Efendi, İsa Bolay, İsa Efendi'nin eniştesi Bardaslı Hasan Efendi Akşehirli Ahmet Efendi, Konya müftüsü Abdullah (Ulu-bay) Efendi ve müsevvit Bülbül Hoca başta olmak üzere hemen hemen eski bütün hocaları tanıdım. Bunların hepsi de büyük âlimdi. Sonradan Tahir Hoca ile Derbentli Mustafa Efendiler meşhur oldu.

Bir gün Kapı Camii'nde namaza durmak üzere idik. Aksekili Mehmet Emin Efendi bağırarak camiden içeri girdi, kuzey kapının girişinde namaza duracaklara bağırıyordu. "Eşek herifler, hayvan herifler ben size, ön saflarda yer varken burada namaz olmaz demedim mi?" diyordu. Hoca o zamanlar bir hayli ihtiyarlamıştı. İki kişi kollarına girmiş mihraba doğru getiriyorlardı.

Aksekili Mehmet Emin Efendi oldukça sinirli bir zattı. Dükkânlarının önünde kaldırımlarda oturanlara da çok kızardı. "Halkın yolunu işgal etmeye hakkınız yok" derdi. Hocayı uzaktan görenler, sandalyelerini kaptıkları gibi dükkânlarından içeri girerlerdi. Herkes Mehmet Emin Efendi'den korkar çekinirdi. Aksekili Hoca'nın talebesi Akşehirli hoca da kızardı böyle şeylere. Akşehirli Hoca'nın da vaazlarına sıkça giderdim. Vaazları çok güzel olurdu.

Mehmet Emin Efendi'nin evi

hemen Çukur Mektep' in hemen batsında, çeşmenin arkasında idi. Hoca bu evde vefat etti. Sonra çocukları uzun yıllar burada oturdu.

UZ: Evet çocukluk hatıralarınıza devam edelim.

HU: Biraz önce de söylediğim gibi bugünkü Akçeşme İlkokulu'nun olduğu yer bir zamanlar baştanbaşa kabristanmış. Sonra bu kabristan kaldırılmış, kuzeyinden bugünkü cadde geçirilmiş. Zamanla kabristanın yeri geniş bir boş alan haline gelmiş. O zamanlar Mahalledeki arkadaşlarımızla burada top oynardık. Ali Ulvi Kurucu, Kolcu Rıfki, Kaşıkçı Necati ile burada çok top oynadık. Çevrenin gençleri de burada top oynar, maç yaparlardı. Bazen de biz onların oyunlarını seyrederdik. Hacıveysizade'nin Mehmet Efendi ve Ali Ulvi Bey'de çok güzel top oynardı. Mehmet Efendi, yaşça Ali Ulvi Bey'den biraz büyüktü.

O zamanlar Ali Ulvi Kurucu İdman Yurdu'nda oynardı. Bir ramazan ayında Gençler Birliği ile maç yaparlarken yöneticiler, Ali Ulvi Bey'e "Oruçlu iken oynamazsın, orucunu bozarsan oynatırız" demişler. O da orucunu bozmamış. Yöneticiler de oruçlu diye onu oynatmamışlar. Yöneticiler ikinci yarıda Ali Ulvi Bey'i oynamak mecburiyetinde kalmışlar. Ali Ulvi Bey o gün oruçlu oruçlu iki gol attı. Onun bu başarısı günlerce konuşulmuştu.

1938 yılında İkinci Dünya savaşı başladı. Kimsede radyo yoktu. Amele Pazarının doğusunda eski Tahralı Hanı'nın balkonuna bir hoparlör koymuşlar. Halk haber saatlerinde burada toplanır, haberleri hep buradan takip ederdi. Konya'da böyle haber dinlenen

başka yerler de vardı.

Bir de o dönemlerden Alanyalı Ziya Efendi'nin oğlu, Abdullah Vahdi Hoca'yı çok iyi hatırlarım. Halk ona kısaca, "Vahdi Hoca" derdi. Evleri Topraklık'ta caminin karşısındaki çeşmeli sokak içerisinde idi. Vahdi Hoca, eski Topraklık Mektebi'nde, mektebin adının "Boyalı Mektep" olduğu dönemlerde, burada hocalık yapmış.

Hoca Hoşsohbet ve nüktedan bir insandı. Pek çok menkıbesi anlatılır. Hoca biraz da safça bir insandı. Son yıllarında çocuklar Hoca'nın peşine düşer, onu rahat-sız ederlerdi. O da evine giderken Cıvıloğlu Camii'nin yanında biraz bekler, sonra komşularından birlerinin yanına takılır, evine böyle giderdi.

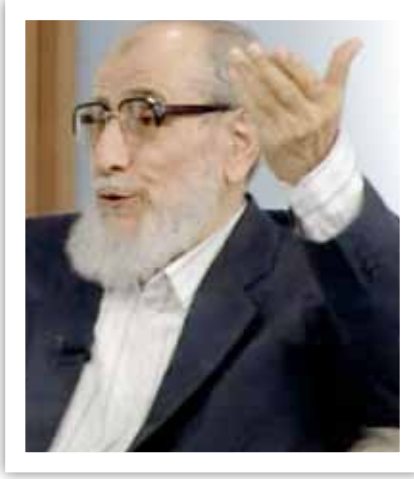
UZ: Vahdi Hoca'yı ben de hatırlarım. Vahdi Hoca'nın bir hatırasından bahsedebilir misiniz?

H.U.: Hocayı bir gün mahallede gerdek katma duasına çağır-mışlar. Yatsı namazından sonra cemaat damadın evinde toplanmış. O zamanlar evler havlulu, hayatlı evler. Bahçe meşalelerle aydınlatılmış. Vahdi Hoca gözünü yummuş, başlamış duaya. Hoca duayı bitirip gözünü açtığında bakmış etrafında ne cemaat kalmış, ne de meşale. Cemaat güveyiyi gerdeğe katıp dağılıp gitmiş. Hoca da karanlıkta evinin yolunu tutmuş. Hoca bunu tatlı tatlı anlatır, herkesi güldürürdü. Hoca'nın böyle pek çok menkıbesi anlatılır.

UZ: Yukarıda bağ evinizin Arapöldüren'de olduğunu söylemişsiniz. Biraz da bağ hayatınızdan bahsedebilir misiniz?

H.U.: Yaz aylarını burada geçirirdik. Pekmez kaynattıktan sonra, ekim ayının başlarında şehre

Ali Ulvi Kurucu
(1922-2002)

inerdik. O zamanlar Aydoğdu Mahallesi'nin tamamı bomboştu. Buralara ekin ekilirdi. Arapöldüren genellikle üzüm bağları ile dolu idi. Acı baharda Meram Çayı'ndan gelen su ile sulardık bağları. Puştalar ağzına kadar su ile doldurulurdu. Bizim bağları sulayan ırmak, Kovanağzı ve Et Kombinası'nın önünden gelirdi. Bu ırmağın adı, "Gümüş Irmağı" idi. Irmak neden bu isimle anılırdı, bilmiyorum. Bazen yazın da su geldiği olurdu. Bölgeye suyu havalar ve sıyrdıcılar getirirdi. Meyve ve üzüm çok bol olurdu. şimdi ortada ne bağ kaldı ne de Gümüş Irmağı.

O zamanlar kış aylarında bağ evlerinde pek kalan olmazdı. Halk şehre inerken evlerde eşya bırakılmaz, çalarlardı. Hatta ev sahipleri kapı ve pencerelerini bile eşyaları ile birlikte şehir evlerine görürlerdi. Kışın birileri kapı ve pencereleri çalıp yakardı. İnanması zor, bazen evin direklerini bile götürdükleri olurdu. Tabii bunun en büyük sebebi fakirlikti. şimdi fakir halkın yakacağını belediyeler sağlıyor.

UZ: Birden bire insanın hatırına gelmiyor, ama o günlere ait

daha neler hatırlıyorsunuz?

H.U.: 1940-1941'de savaş yıllarında Söylemez Konağı'ndan İstasyon'a kadar olan yolu devlet, Yahudi askerlerine yaptırdı. O zamanlar şimdiki gibi yol makineleri falan da yoktu. Yolda çalışan askerler de yaz boyu, Sultan Selim Camii'nde kaldı. Bu askerler kışın Konya'dan ayrıldılar. O zamanlar Kapı Camii dışında hemen hemen bütün büyük camiler kapalı idi

UZ: O zamanlar camilerin çeşitli sebep ve bahanelerle kapatılması, günümüzde bile hâlâ tartışma konusudur. Camiler neden kapalı idi, gerçekten buna ihtiyaç var mı idi?

H.U.: Hatırladığıma göre o zamanlar camilerin kimisinde asker kalıyordu, kimisinde ot balyaları vardı. Kimileri de askeri depo gibi kullanılıyordu. Yani camiler ordunun emrinde idi. Başka maksatlarla kullanılanlar da vardı. Mesela tarihî İplikçi Camii uzun yıllar, Taş Eserler Müzesi olarak kullanıldı. 1950'li yılların sonuna doğru ibadete açıldı. Camilerin bazıları da harap durumda tamire muhtaçtı. O yüzden kapalı idi. Meselâ Alâeddin Camii tamir ve bakım sebebiyle uzun yıllar kapalı kalmıştı. O zamanlar bu kadar caminin işgal edilmesine ihtiyaç var mı idi, bilemiyorum. Mahalle mescitleri de ihtiyacı karşılayamıyordu. Büyük camilerin bazıları ibadete açık tutulabilirdi.

UZ: Eski günler ile bu günlerin bir mukayesesini yapacak olursak, Konya'da ne gibi önemli değişiklikler oldu, anlatır mısınız?

H.U.: Gerçekten hayatımızda ve çevremizde anlatılması güç çok büyük değişiklikler oldu. Bugün

evimden dışarı çıktığımda, sanki başka bir şehre gelmiş gibi zannediyorum kendimi.

Daha önce de biraz bahsettiğim gibi eskiden memlekette fakirlik çok yaygındı. O zamanlar insanların yaşantısında katıyen lüks ve israf yoktu. İnsanların çoğu harp ve kıtlık görmüş geçmiş insanlardı. Onun için insanlar son derece tutumlu idi.

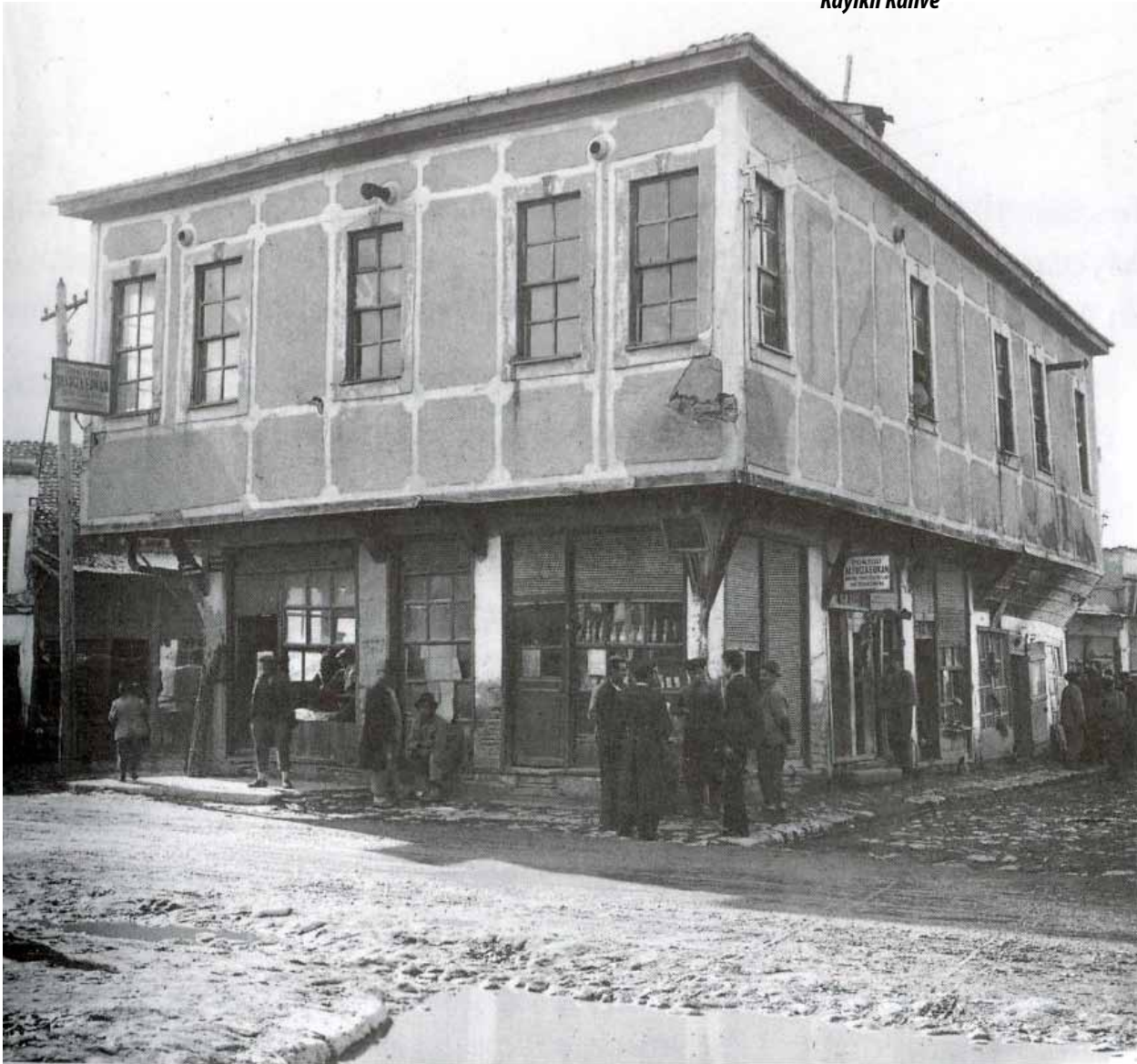
Hayat oldukça zordu. Yollar yazın toz, kışın çamur deryası gibi

idi. Bir ara bazı sokaklara taş döşendi. Şimdi her taraf asfaltlandı. O zamanlar uzak semtlere bile gidip gelecek vasıta yoktu.

Şimdiki lüks otellerin yerinde şehrin içinde adım başı hanlar vardı. Köyden, kentten arabası veya atıyla gelenler buralarda kalırdı. Evlerine günübürlük dönenler de olurdu.

Motorlu araç Konya'da çok azdı. Zenginlerin çoğunun taksi yerine Antalya arabası veya fayto-

Kayıklı Kahve

**Hamza Uçar
ve eşi Müdefre
(Münevver)
Hanım.**

nu vardı. Bağlarına bahçelerine bunlarla gelir giderlerdi. O zamanlarda Dereliler şehre guruplar halinde merkepleri ile gelir giderlerdi.

Konya'nın pek çok yerinde küçük küçük büyüklü kabristanlar vardı. Bunların çoğu kaldırıldı. Eski askeri hastane yandı, şimdi yerinde Mevlâna Çarşısı var. Kadınlar Pazarı'nın karşısındaki meşhur

Kayıklı Kahve ve Söylemez'in Konağı yıkıldı. Türbe hamamı bir gecede yıkılıp yok edildi. Türbe önüne Muvakkithane damgasını vururdu. O zamanlar Kayıklı Kahve'nin müsteciri Kel Galip'miş. Meşhur otelci Melek de kahvenin okuyucularındanmış. Öyle anlatırlardı.

Eski tarihî Konya yerine modern bir şehir kuruldu, ama bu arada da tarihî doku da büyük çapta zarar gördü.. Her taraf beton yığını hâline geldi.

Özellikle 1950'li yıllardan itibaren Konya'nın doğusundan ve kenar mahallelerden yeni kurulan mahallelere büyük bir akın başladı. Bu akın yıllarca devam etti. Bir zamanlar İstasyon Caddesi, cadde boyu, Araplar ve Nalçacı tamamen bağlık bahçelik yerlerdi. Meşhur Parsana semti tamamen ortadan kalktı. Musalla, Konya'nın üzüm bağlarının bulunduğu geniş bir alandı. Burada çok iyi üzüm yetişirdi. Pek çok ailenin bu bölgede üçer beşer puştalık üzüm bağı vardı.

Konya'da apartman hayatı, eski bahçeli ve hayatlı-avlulu evlere tercih edildi. İnsanlar nefes alamaz hâle geldi. Merkezde meskenlerin yerini iş yerleri aldı. Şimdi Konya'da bakkaldan çok süpermarket var.

Bir zamanlar, "Meram'da bağı, Türbe Önü'nde evi olmak" sözü meşhurdu. Meram'da bağı, Türbe Önü'nde evi olanlar şanslı ve varlıklı insanlar olarak kabul edilirdi. Meram'da da eski yeşillik ve güzellik kalmadı. Günümüzde insanlar orada kış yaz oturmaya başladı. O zamanlar çoğunlukla Meram'a yaz aylarında çıkılır, günün şehre geri dönülürdü. Gele-

nek bu şekilde idi. Kenar semtlerdeki bağ ve bahçeler de böyle idi. Şimdi Konya'da hemen hemen yazın oturulup kışın şehre inilen yer kalmadı.

Günümüzde Türbe Önü'nün de eski cazibesi kalmadı. Bir de eskiden ailelerin büyük bir bölümü üretici aile iken, şimdi halkın tamamına yakını tüketici aile durumuna geldi. Halk, kışın yiyecek içeceğini yazdan hazırladığı gibi yağını, yoğurdunu ve yumurtasını kendisi üretir, ekmeğini kendisi yapardı.

Konya'nın çepeçevre etrafını saran üzüm bağları sulanmayınca tamamen kurudu, yerleri parsellenip satıldı. Yeni mahalle ve sokaklar oluştu. Köyden şehre büyük bir göç başladı. Dengeler bozuldu.

Günümüzde insanların gelir seviyeleri eski ile kıyas etmeyecek şekilde yükseldi. Lüks ve israf arttı. İnsanlar şimdi gelecek endişesi de çekmiyor. Onun için de tasarruf ihtiyacı duymuyor. Buna rağmen insanlar şimdi kendilerini daha çok düşünüyor. Maddi menfaatlere daha çok düşkünler.

Yalnız eski Konya'nın da, yeni Konya'nın da güzel tarafları var. Bunu da kabul etmek gerekir. Önemli olan bunların kıymetini, nimetin kadrini bilmektir.

Bu arada manevî yaşantıda da büyük değişiklikler oldu. İnsanlar arasında samimiyet ve dostluk da kalmadı. Şimdi insanlar biri birine de güvenmiyor. Günümüzde kimse kimseye borç para bile vermiyor.

Eski Konya'yı günlerce anlatsak bitiremeyiz. Yeni nesil de artık eski Konya'yı hatırlamaz oldu.

UZ: Son olarak biraz da bu-

Hamza Uçar'ın kimliği ve nüfus kağıdına vurulan ekme ve kaput bezi damgaları.

günkü yaşantınızdan bahsedermisiniz, günleriniz nasıl geçiyor?

H. U.: Birisi 1976 yılında taksi ile olmak üzere yedi kere hacca gittim. Eşimi iki yıl önce, 1910 yılında kaybettim.

Şimdi seksen yedi yaşına girmek üzereyim. Allah'a şükürler olsun oldukça sağlığım yerinde. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nin arkasındaki sokakta bir dairede kendi başıma oturuyor, kimseye muhtaç olmadan yaşayabiliyorum. Evden pek fazla dışarı çıkmıyorum. Daha çok Cuma nazları ile tıraş olmak için

Hamza Uçar, kızı Mukaddes Soğancı ve damadı Hüseyin Soğancı ile birlikte.

çıkiyorum.

Sağ olsunlar çocuklarım, torunlarım ve yakın çevrem de beni yalnız bırakmıyorlar. Her şey ayağınızda, ihtiyacınızı temin edebiliyorsunuz. Yalnız, yaşıtımız insan sayısı da her geçen gün azalıyor. İnsan bunun yalnızlığını hissediyor.

Uz: Merhum Necip Fazıl üstat da son zamanlarında sık sık, “Yetim-i akrân olduk” der ve yalnızlıktan yakınırdı. Gerçekten zaman zaman insanın sohbet edecek kadim dostlara ihtiyacı oluyor değil mi?

H.U: Gerçekten öyle.

UZ: Efendim, günümüzde 75- 80 yıl önceki Konya’yı hatırlayan insan sayısı çok azaldı. Allah ömrünüze bereket versin, sağlık ve afiyette daim eylesin. Verdiğiniz değerli bilgiler için teşekkür ederim.

H.U.: Ben teşekkür ederim. Bana eski günleri hatırlattınız. Atalarımız, “Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer” sözünü boşuna söylememişler. Bu günümüzde de sonsuz şükür, diyoruz.

***

Röportaj sırasında adı geçen Hamzazade Hacı Osman Efendi ile ilgili biri birinden kopuk bilgiler birleştirilince bu ilim adamı ve velimizin hayat hikâyesi çıktı ortaya. Bu günlerde üçüncü baskıya hazırladığımız Konya Âlimleri ve Velileri’ne de alacağımız Hacı Osman Efendi’nin hayat hikâyesi şöyle:

Konya’da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Babası Konya’nın âlimlerinden Hamza Efendi’nin oğludur. Bu sebeple Konya’da Hamzazade Hacı Osman Efendi unvanıyla anıldı. Ailede Hamza Efendi’nin adı üç nesildir devam etmektedir.

Osman Efendi, ilk tahsilini müteakip, babası başta olmak üzere zamanının âlimlerinden okuyarak icazet aldı. Uzun yıllar Yusufpaşa/Kütüphane medresesi müderrisliğinde bulundu. Hicri 1300-1301 (188-1884) yıllarında 25 talebesine Celal, Tasavvurat ve Izhar okuttu. Müderrisliği 1900’lü yılların başına kadar devam etti.

Hacı Osman Efendi halk arasında veli bir zat olarak tanındı. Onun tayy-i mekân yaptığına inanılırdı. Bu sebeple halk onu, “Uçar Hoca” olarak andı.

Hacı Osman Efendi, 1321/1905 yılında vefat etti. Üçler Kabristanı’na defnedildi. Kabri Tahir Paşaların aile kabristanının hemen güney tarafındadır.

Tarif ettiğimiz yerde bulduğumuz kabir taşı kitabesi şöyledir:

*Hu
Müderrisin-i kiramdan
Hamzazade merhum
Hacı Osman Efendi’nin
Ruhuna Fatiha
Sene: 1321*